

Petrol Piyasaları ve Rusya

Prof. Dr. Sema Kalaycıođlu

Mevsim kuzey yarı kürede yaza erdi. Meyve ve sebze fiyatlarının düşmesi mahsulün artmasına bağlı. Ama petrol fiyatlarının düşmesi, İran yaptırımları arifesinde, ABD ve Suudi Arabistan'ın petrol musluklarını açmasına olduğu kadar, küresel talebin azalmasına atfedilmeli. Bence varil başına 55-60 dolar, üreticisine kâr bırakan, tüketiciyi de memnun eden bir fiyat. Üretim ve piyasa arzı bu düzeyde devam ettiği sürece, varil fiyatının elbette 50 dolara, hatta daha da altına doğru yalpalaması eğilimi var. Ancak, başta ham petrol olmak üzere, hem Brent, hem NMEX, hem OPEC referans fiyatının, hem de OPEC dışı fiyatların daha ne kadar düşeceği, tarafların uzlaşmasına bağlı. **Tabii el elden üstündür. Bir de kartelden de güçlü bir elin bastırmasına.**

Putin'in Dürbününden Orta Doğu

Kremlin'den bakınca, uzak gibi görünen Orta Doğu coğrafyası, artık Rusya'ya SU-24 veya S-27 uçaklarının hızı kadar yakın. Hatta SU-57'lerin bile Orta Doğu menziline test amacı ile yollandığı iddiaları gerçek ise Putin'in Kremlin'de oturup dürbünle bu bölgeye bakmasına gerek yok. Uçaklar en yakın hava üssünden kalkar, menzil-i maksuduna eriştiği anda petrol piyasalarında akan sular durulur.

Tabii Rusya'nın Suudi Arabistan ile kurduğu stratejik ortaklık, zaten böyle bir müdahaleyi gerektirmiyor. Rusya artık Orta Doğu'daki yeni komşu. Ortaklığın amacı da bu. Yine de numarası ne olursa olsun "SU"lar, Orta Doğu'da suların Rusya'nın istediği yönde akmaya başlamasını güvence altına almış durumda. OPEC sonunda Kremlin ile oyun masasına oturmanın sonucunu anlamış durumda. Bu sonuç, bir zamanlar başına buyruk hareket eden "kartel" in artık Rusya'nın avucunun içine girmesinden kaynaklanıyor. Üretimi kısma yönünde alınacak karar, başta Suudi Arabistan olmak üzere OPEC üyelerinin de ekmeğine tereyağ sürececek. Şu sıralar Brent'in de Nisan ayından bu yana % 15'in üzerinde düşmüş olması, Rusya'nın işe müdahale edeceğine işaret ediyor.

Rusya'nın Âli Çıkarı

Suudi Petrol Bakanı Halid El Falih, Rusya ile ikili görüşmelerin piyasaları yatıştıracağını açıkladığında Putin yönetiminin neden Orta Doğu'ya, Halep ve Şam kapısından girme ve burada yerleşme konusuna, 2011 yılından bu yana bir “ulusal çıkar” penceresinden baktığını iyice açıklığa kavuşturdu. **Non OPEC (yani büyük ölçüde Rusya), OPEC'den üstün olunca**, tabii olarak Rusya'nın çıkarı tüm çıkarların üzerine çıkmış oluyor. Burada Rusya ekonomisinin gücüne de dikkat etmek gerek. Daha çeşitlenmiş ve bilgi ağırlığı olan Rus ekonomisi, aslında 40 dolar'a kadar inebilecek petrol fiyatlarını kaldıracaktır. Bu nedenle Rosneft'in ABD'den pazar kapması için, fiyatların düşmesine biraz daha izin verilebilir. Ama başta Suudiler olmak üzere OPEC'in diğer üyelerinin buna ne kadar hazır olduğu Rusya ile yapılacak müzakerelerde anlaşılacaktır. Sanıyorum geçmişte varil başına 30 dolar ile bile kârda olan OPEC üyelerinin, şimdi küresel yavaşlama evresindeki kırılma noktası Rusya'dan çok daha yukarılarda.

Uzlaşma Zemini Arayışında İnce Hesaplar

Ama Rusya'da OPEC ile bir uzlaşma zemini bulma ihtiyacında. Çünkü onun özellikle Orta Doğu'daki siyasi ve askeri emelleri, varil başına petrol fiyatı ile ölçülemeyecek kadar önemli. OPEC'in Orta Doğu ayağına çelme takmamak, ABD'den pazar kapmaktan daha önemli olduğu sürece, Rusya, özellikle Suudilerin isteği doğrultusunda hareket edecektir. OPEC ile dans, Rusya'nın Orta Doğu'daki gücüne güç katmış durumda. Ama ABD'nin ruhu bile bunu duymadı.

Bu arada dünyaya bundan böyle petrol ve doğal gazı Ruble ile satacağını açıklayan Rusya, Suudi Petro dolarlarını kuzey kutup bölgesindeki doğal gaz aramalarında kullanmak hevesinde. Suudiler kutup soğuşunda ne yapsın? Parayı versinler; Rusya da Kuzey Buz Denizi'ndeki kendi münhasır ekonomik alanında sismik araştırmalar için gerekli yatırımı yapsın. İnce hesap bu.

Alan Da Memnun, Veren De. El Ne Karışır!

Geçen yıl Suudi Arabistan ve Rusya kuzey kutup (Arktik) yatırımları konusunda da anlaşta. Suudiler üstelik arktik sıvılaştırılmış doğal gazı (LNG) alıp, ülkelerindeki enerji üretimi için kullanmayı kabul ettiler. Hangi fiyattan? Bilmiyorum. Eminim **Katar LNG'sinden daha pahalıdır**. Ama Katar gazı **mekruh**, Rus gazı **makbul** olunca, yeni dostluk ve ittifakın, komşuluğa üstünlüğüne paha biçilemez.

Asıl beceri Rusya'nın Suudi Arabistan'dan sonra Birleşik Arap Emirlikleri'ni (BAE) de Arktik yatırıma ikna etmiş olması. Tabii Suudi ve BAE kararında, kendilerini İran tehdidine karşı ancak Rusya'nın koruyabileceği düşüncesi de etkili. Artık Putin, Yemen'de İran'a karşı sürdürdükleri vekalet savaşları konusunda onlara ne güvence verdiyse, bu hem zavallı Yemen'de çatışmaların daha çok süreceğinin, hem de İran'ın kanatlarının bir miktar kırılacağıın işareti.

İşte Rusya, burada hem ABD'nin, hem de İsrail'in ekmeğine tereyağ sürüyor. Türkiye'ye sattığı S400 hava savunma sistemlerini İran'a vermiyor. Bu bile Suudilerin, Rusya ne kadar isterse o kadar üretim kesintisi yapması için yeterli bir neden.

Kaldı Ki...

Kendi başına günlük 11 milyon varil üretim kapasitesine erişebilecek durumda olan Rusya (Non OPEC), OPEC'ten sadece 1 milyon varil üretim kesintisine gitmesini isterse, herkes bu talebi öpüp te başına koyabilir. Bu arada Çin-ABD ticaret çatışması da oyunun lezzetini arttırmakta. Ortalık karışıyor. Ama nedeni OPEC-Non OPEC uzlaşması değil.

Akdeniz'in yeni LNG çerçisi ABD ise artacak petrol fiyatlarına rağmen, ancak sınırlı bir pazar kapabilir. Çünkü bölgenin yeni patronu Rusya. Kolaysa, Çin'den sonra Rusya ile bir ticaret savaşına girsin Trump. Açıkçası, petrol piyasası oyununu iyi oynamakta Putin ve Rosneft. Bu arada ABD LNG'sinin, dünyadaki 3, Avrupa'daki 1 numaralı alıcısının Türkiye olduğunu da unutmayalım. Yine arada Türkiye şıkışıp kalacakmış gibi bir his geldi üzerime nedense.